

YANGI O'ZBEKISTONDA III RENESSANS POYDEVORINI YARATISHNING ZARURIYATI VA IJTIMOYIY-MA'NAVIY AHAMIYATI

Choriyev Mirjalol Baxtiyor o'g'li - Termiz davlat pedagogika instituti Ijtimoiy-gumanitar fanlarni o'qitish metodikasi Ma'naviyat asoslari yo'nalishi
E-mail: Choriyevmirjalol117@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu tezisdagi Yangi O'zbekistonda III Renessans poydevorini yaratishning tarixiy zaruriyati, ijtimoiy-ma'naviy mohiyati va amaliy ahamiyati tahlil qilinadi. Mavzu O'zbekiston tarixida yuz bergan Birinchi va Ikkinchi Renessans tajribasi, bugungi islohotlar jarayoni, yoshlar tarbiyasi, ilm-fan, ta'lim, innovatsiya va milliy ma'naviyat taraqqiyoti bilan bog'liq holda yoritiladi. Tezisdagi III Renessans g'oyasi shunchaki tarixiy faxr yoki ramziy ibora emas, balki jamiyatni bilim, ma'rifat, kasbiy kompetensiya, vatanparvarlik, ijtimoiy mas'uliyat va inson qadriga asoslangan taraqqiyot bosqichiga olib chiqishga qaratilgan strategik maqsad sifatida baholanadi.

Kalit so'zlar: Yangi O'zbekiston, III Renessans, ma'naviyat, ilm-fan, ta'lim, yoshlar, milliy taraqqiyot, inson qadri, innovatsiya, ma'rifat.

KIRISH.

Yangi O'zbekistonda III Renessans poydevorini yaratish masalasi mamlakat taraqqiyotining ma'naviy, ilmiy va ijtimoiy asoslarini yangilash bilan bevosita bog'liqdir. Tarixan IX-XII asrlardagi Birinchi Renessans hamda XIV-XV asrlardagi Ikkinchi Renessans davrlarida ilm-fan, madaniyat, adabiyot, me'morchilik va tafakkur yuksak bosqichga ko'tarilgan. Bugungi davrda esa III Renessans g'oyasi yosh avlodni bilimli, vatanparvar, mustaqil fikrlaydigan va zamonaviy kasblarni egallagan shaxs sifatida tarbiyalash zaruratidan kelib chiqadi. "O'zbekiston — 2030" strategiyasida ta'lim, ilm-fan, innovatsiya va inson kapitalini rivojlantirish ustuvor yo'nalish sifatida belgilangan. Shu sababli III Renessans nafaqat tarixiy orzu, balki jamiyatni ma'rifat, kasbiy salohiyat va ma'naviy yetuklik asosida rivojlantirishga xizmat qiluvchi muhim ijtimoiy-ma'naviy jarayondir.

ASOSIY QISM

Yangi O'zbekistonda III Renessans poydevorini yaratish zaruriyati mamlakat taraqqiyotining bugungi bosqichi, jamiyatning ma'naviy yangilanish ehtiyoji va global raqobat sharoitida bilimga asoslangan rivojlanish talablaridan kelib chiqadi. O'zbekiston tarixida Birinchi Renessans IX-XII asrlarda Xorazmiy, Farg'oniy, Forobiy, Beruniy, Ibn Sino, Imom Buxoriy va Imom Termiziy kabi allomalar faoliyati orqali namoyon bo'lgan bo'lsa, Ikkinchi Renessans Temuriylar davrida Ulug'bek, Navoiy, Jomiy, Ali Qushchi, Qozizoda Rumiy kabi

siymolar merosi bilan yuksak bosqichga ko'tarildi. Bu ikki tarixiy bosqichning umumiy xususiyati shundaki, ularda davlat boshqaruvi, ilm-fan, madaniyat, ta'lim, adabiyot, axloqiy tafakkur va xalqaro ilmiy aloqalar bir-birini to'ldirib rivojlangan.

III Renessans g'oyasi ham aynan shunday kompleks yondashuvni talab qiladi. Uni faqat tarixiy merosni eslash, allomalar nomini ulug'lash yoki tadbirlarda shior sifatida ishlatish bilan amalga oshirib bo'lmaydi. Bu g'oya real ta'lim sifati, ilmiy tafakkur, texnologik yangilanish, yoshlarning kasbiy salohiyati, ijtimoiy adolat, ma'naviy immunitet va jamiyatda bilimli insonning qadrlanishi orqali hayotga tatbiq etiladi. Prezident tomonidan ilgari surilgan Yangi O'zbekiston taraqqiyoti konsepsiyasida inson qadrini yuksaltirish, xalqparvar davlat barpo etish va erkin fuqarolik jamiyatini rivojlantirish asosiy yo'nalishlardan biri sifatida belgilangan. 2022-2026-yillarga mo'ljallangan Taraqqiyot strategiyasida "inson qadrini yuksaltirish" tamoyili alohida yo'nalish sifatida ko'rsatilgani III Renessansning ijtimoiy asosini tashkil etadi.

III Renessans poydevorini yaratishning eng muhim sharti ta'lim tizimini mazmunan yangilashdir. Chunki har qanday uyg'onish avvalo tafakkur uyg'onishidan boshlanadi. Maktab, kollej, texnikum va oliy ta'lim muassasalari faqat bilim beruvchi maskan bo'lib qolmasdan, mustaqil fikrlaydigan, muammo yechadigan, kasbiy jihatdan raqobatbardosh, ma'naviy barqaror shaxsni shakllantirishi kerak. Oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasida oliy ta'limni modernizatsiya qilish, xalqaro hamkorlikni kengaytirish, fan, ta'lim va ishlab chiqarish integratsiyasini kuchaytirish vazifalari belgilangan. Bu vazifalar III Renessansning amaliy poydevorini yaratishda hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Ilm-fan taraqqiyotisiz III Renessans haqida gapirish zaif bo'ladi. Tarixiy Renessanslar ham tasodifan yuz bermagan. Ularning ortida ilmiy maktablar, kutubxonalar, madrasalar, rasadxonalar, ustoz-shogird an'analari va ilm ahliga davlat homiyligi turgan. Bugungi sharoitda bu vazifani ilmiy-tadqiqot institutlari, universitetlar, innovatsion markazlar, texnoparklar, raqamli platformalar va xalqaro ilmiy hamkorlik bajarishi kerak. O'zbekiston Respublikasida ilm-fanni 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasining qabul qilingani bu borada muhim me'yoriy asosdir. Mazkur konsepsiyada ilm-fan sohasini rivojlantirish, maqsadli ko'rsatkichlar va indikatorlar asosida boshqarish vazifalari belgilangan.

III Renessansning ijtimoiy-ma'naviy ahamiyati shundaki, u jamiyatni faqat iqtisodiy o'sishga emas, balki ma'rifatli, mas'uliyatli va axloqiy jihatdan yetuk taraqqiyot modeliga yo'naltiradi. Agar jamiyatda ilm qadrlanmasa, yoshlar orasida kitobxonlik, tanqidiy fikrlash, kasbga sadoqat, halollik va vatanparvarlik yetarli darajada shakllanmasa, iqtisodiy islohotlarning ham barqaror natijasi bo'lmaydi. Ma'naviyatsiz modernizatsiya tashqi ko'rinishdagi yangilanish bo'lib qoladi. Shuning uchun III Renessans g'oyasi ma'naviy tarbiya, milliy o'zlikni anglash, tarixiy xotira, diniy bag'rikenglik, huquqiy madaniyat va ijtimoiy faollik bilan chambarchas bog'liq.

Yangi O'zbekistonda III Renessans poydevorini yaratishda yoshlarning o'rni alohida. Chunki Renessansni tayyor holda berib bo'lmaydi, uni yangi avlod o'z bilimi, mehnati, intilishi va mas'uliyati bilan barpo etadi. Prezident nutqlarida ham yosh avlod III Renessans bunyodkori sifatida baholanadi. Bu fikr yoshlar siyosati, ta'lim, kasb-hunar, innovatsiya va ma'naviy tarbiyani yagona tizimda olib borish zarurligini ko'rsatadi.

III Renessans poydevorini yaratishning yana bir zaruriyati global raqobat bilan bog'liq. XXI asrda davlatlarning kuchi faqat tabiiy resurslar yoki hududiy imkoniyatlar bilan emas, balki inson kapitali, ilmiy salohiyat, texnologik yangilik, axborot xavfsizligi va kreativ iqtisodiyot bilan belgilanmoqda. Shu sababli Yangi O'zbekiston uchun zamonaviy ta'lim, raqamli savodxonlik, xorijiy tillarni bilish, ilmiy tadqiqot madaniyati va innovatsion fikrlash masalalari strategik ahamiyatga ega. "O'zbekiston - 2030" strategiyasida avvalgi Taraqqiyot strategiyasida belgilangan va ahamiyatini yo'qotmagan maqsadlarni davom ettirish, dolzarb vazifalarni bajarish nazarda tutilgani III Renessans g'oyasining uzoq muddatli davlat siyosati bilan bog'langanini ko'rsatadi.

Bu jarayonda mavjud muammolarni ham ochiq ko'rish kerak. Eng katta xavf - III Renessans g'oyasining mazmunan chuqurlashmay, faqat tashqi targ'ibot darajasida qolib ketishidir. Agar ta'lim sifati oshmasa, ilmiy tadqiqotlar amaliyot bilan bog'lanmasa, yoshlar orasida kasbiy mas'uliyat kuchaymasa, tarixiy meros zamonaviy bilim bilan uyg'unlashtirilmasa, Renessans g'oyasi real ijtimoiy natija bermaydi. Shuning uchun bu g'oyani hayotga tatbiq etish uchun maktabdan boshlab oliy ta'limgacha bo'lgan tizimda mustaqil fikrlash, tahlil qilish, dalil bilan ishlash, loyihaviy ta'lim, ilmiy izlanish, axloqiy tarbiya va ijtimoiy faollikni kuchaytirish zarur.

III Renessansning ma'naviy mazmuni ajdodlar merosini zamonaviy hayotga bog'lashda namoyon bo'ladi. Xorazmiy merosi bugungi algoritmik tafakkur va raqamli texnologiyalar bilan, Beruniy merosi ilmiy metod va manbashunoslik bilan, Ibn Sino merosi tibbiy madaniyat va sog'lom turmush tarzi bilan, Imom Buxoriy merosi axloqiy poklik va ishonchli manba madaniyati bilan, Navoiy merosi til, adabiyot va insonparvarlik bilan bog'lab o'rgatilsa, tarixiy meros tirik tarbiyaviy kuchga aylanadi. Aks holda u faqat yod olinadigan ma'lumotlar yig'indisi bo'lib qoladi.

XULOSA

Yangi O'zbekistonda III Renessans poydevorini yaratish tarixiy zarurat, ijtimoiy ehtiyoj va ma'naviy mas'uliyatdir. Bu jarayon ilm-fan, ta'lim, innovatsiya, yoshlar tarbiyasi, milliy qadriyatlar va inson qadriga asoslangan taraqqiyot modelini shakllantirishni talab etadi. III Renessans g'oyasi kuchli jamiyat, bilimli avlod, adolatli boshqaruv, ma'naviy barqarorlik va zamonaviy fikrlaydigan inson kapitalini yaratishga xizmat qilishi bilan ahamiyatlidir. Uning

muvaffaqiyati shiorlarda emas, balki ta'lim sifati, ilmiy natija, kasbiy mas'uliyat, ma'naviy yetuklik va yoshlarning real bunyodkorlik faoliyatida namoyon bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Mirziyoyev Sh. M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. - Toshkent: O'zbekiston, 2021.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son Farmoni. 2022-2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 29-oktabrdagi PF-6097-son Farmoni. Ilm-fanni 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida.
4. Karimov I. A. Yuksak ma'naviyat - yengilmas kuch. - Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
5. Ahmedov B. O'zbekiston tarixi manbalari. - Toshkent: O'qituvchi, 2001.
6. Komilov N. Tasavvuf. - Toshkent: Movarounnahr, 2009.